

Yttrande över promemorian Tillfälliga bestämmelser om förebyggande sjukpenning med anledning av sjukdomen covid-19

Riksdagens ombudsmän har beretts tillfälle att yttra sig över ovan nämnda promemoria.

Inledande synpunkter

I promemorian finns ett förslag om utvidgade möjligheter att få förebyggande sjukpenning med anledning av sjukdomen covid-19. Förslaget syftar till att försäkrade i vissa angivna riskgrupper som tillfälligt, helt eller delvis, avstår från förvärvsarbete för att undvika att smittas av sjukdomen covid-19 ska ha rätt till förebyggande sjukpenning.

Förslaget gäller en ersättning som, låt vara tillfälligt, påverkar människors försörjning. Ett krav som bör kunna ställas på en sådan reglering är att det är tydligt under vilka förutsättningar och för vilken tid som ersättning kan beviljas. Som jag återkommer till nedan, anser jag att den föreslagna regleringen i flera avseenden behöver förtydligas.

Behov av förtydliganden

2 § och 9 §

I de fall när den försäkrade inte har möjlighet att arbeta hemifrån är rätten till sjukpenning enligt 2 § andra stycket, villkorad av att arbetsgivaren inte kan erbjuda andra arbetsuppgifter inom ramen för anställningen eller att det i övrigt inte går att anpassa arbetssituationen. Begreppet arbetssituation är inte definierat och det är oklart om bestämmelsen endast avser anpassningar på arbetsplatsen eller om även andra faktorer ska beaktas; t.ex. risken för att bli smittad i samband med transport till och från arbetsplatsen.

Ytterligare en synpunkt beträffande 2 § andra stycket är att det ges begränsad vägledning för när arbetssituationen inte ska anses vara anpassad i den mening som krävs för att den försäkrade ska ha rätt till sjukpenning. I författningskommentaren hänvisas det visserligen till Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2020:12), men dessa är allmänt hållna och det är svårt att dra några

egentliga slutsatser om när villkoren i 2 § andra stycket är uppfyllda. Det är problematiskt inte bara för den enskilde som, på heder och samvete, ska lämna uppgifter i frågan, utan också för Försäkringskassan som fått i uppdrag att ta fram verkställighetsföreskrifter (se 10 §).

I det sammanhanget kan det också ifrågasättas om det är en lämplig ordning att den försäkrade ska lämna uppgifter, på heder och samvete, om möjligheten för arbetsgivaren att erbjuda andra arbetsuppgifter eller att i övrigt anpassa arbetssituationen. I många fall har den försäkrade begränsad insyn och inflytande i dessa frågor. Eftersom det finns ett straffansvar kopplat till att oriktiga uppgifter lämnas (se bidragsbrottslagen [2007:612]), är jag tveksam till om regleringen uppfyller kravet på rättssäkerhet.

En sista synpunkt beträffande 2 §, är att det är oklart hur bestämmelsen förhåller sig till 6 §. Samtidigt som sjukpenning enligt 2 § ska lämnas för tid som den försäkrade helt eller delvis avstår från förvärvsarbete, anges det i 6 § att sjukpenning som har beviljats enligt 2 § lämnas för sju dagar per vecka. Om avsikten är att sjukpenning endast ska lämnas för den tid som den försäkrade har avstått från förvärvsarbete, behöver det förtydligas ytterligare. Det kan också övervägas om det inte uttryckligen bör anges i förordningstexten att sjukpenning enligt förordningen inte lämnas till en person som är arbetslös.

3§

I 3 § anges att rätten till sjukpenning enligt 2 § upphör när Folkhälsomyndigheten i beslut har bedömt att risken för spridning av sjukdomen covid-19 i samhället uppgår till risknivå 3 eller en lägre nivå. Eftersom avsikten, enligt vad som anges i promemorian (s. 16), är att rätten till sjukpenning gäller *till och med den dag* som ett sådant beslut har fattats, kan det övervägas om inte förordningstexten bör förtydligas.

Det kan också övervägas om det inte hade varit lämpligare att låta rätten till sjukpenning bestå under ytterligare ett par dagar efter ett sådant beslut. Det ställer stora krav både på den försäkrade och på dennes arbetsgivare, om det ska finnas en beredskap för att den försäkrade från en dag till en annan ska återgå i arbete. För att få en fullständig bild av den tid som sjukpenning enligt förordningen kan lämnas, måste 3 § dessutom läsas tillsammans med 6 § samt ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna. För att undvika missförstånd bör den tid under vilken ersättning kan lämnas förtydligas och sammanfattas i ett lagrum.

En ytterligare oklarhet är att det inte tydligt framgår om sjukpenning enligt förordningen kan beviljas för tid före ansökan eller ej. Övergångsbestämmelserna kan tolkas som att det är möjligt att i efterhand ansöka om sjukpenning även efter det att förordningen har upphört att gälla förutsatt att ansökan avser tid före utgången av september 2020 (se p. 3). Om det är avsikten, bör det förtydligas. Det är i sådant fall också oklart om det finns någon bortre tidsgräns inom vilken en försäkrad i efterhand kan ansöka om sjukpenning enligt förordningen.

4§

I 4 § anges att den försäkrades arbetsförmåga ska anses nedsatt under den tid som villkoren i 2 § andra stycket är uppfyllda. I författningskommentaren anges att paragrafen reglerar i vilken utsträckning sjukpenning i förebyggande syfte ska lämnas när 2 § tillämpas. Det kan ifrågasättas om det inte lagtekniskt hade varit bättre att reglera detta redan i 2 §.

Eftersom förordningen riktar sig till försäkrade som inte har en nedsatt arbetsförmåga men som av andra skäl helt eller delvis måste avstå från förvärvsarbete, kan det ifrågasättas om det är nödvändigt att definiera deras arbetsförmåga som nedsatt.

5§

I 5 § anges att ersättning, beroende på nivå, ska betalas ut med högst ett visst angivet belopp per dag. Begreppet "högst" indikerar att beloppet, inom t.ex. hel förmån, kan variera. Om det är syftet infinner sig frågan i vilka fall ett lägre belopp ska betalas ut och hur det beloppet ska fastställas.

'/);o/r'
Thbas Norling

r;i:tL

...- Erika Löwhagen
föredragande

Byråchefen Anneli Svensson har deltagit i beredningen av ärendet 